

Soru: Kurbanlık hayvanı elektrik veya narkozla bayılarak kesmek caiz midir?

FETVA

İslam, bir hayvanın etinin helal olması için tezkiyeyi şart koşturmuştur.¹ Tezkiye ise, -Hanefilere göre- hayvanın şah damarlarını, yemek ve soluk borusunu kesmek suretiyle kanını akıtmakla mümkündür.² Nitekim Allah Rasulü ﷺ şah damarları kesilmeden yapılan boğazlama işlemini yasaklamıştır.³ Şafiilere göre ise, yemek ve soluk borusunun kesilmesi yeterlidir; şah damarlarının kesilmesi zorunlu değildir.⁴ Kurbanlıkta önemli olan hayvanın kanının yukarıda ifade edildiği şekilde akıtılmasıdır. Bunun dışında herhangi bir şekilde ölen hayvan, -av gibi bazı zaruret halleri müstesna-meyle(leş) hükmünde olacağından etini yemek caiz değildir.⁵

Buna göre elektrik veya narkoz verilerek bayıltilan veya hareket kabiliyeti kısıtlanan bir hayvan daha sonra meşru yolla kesilir ve elektrik ya da narkozla değil de boğazlama ile öldüğü kesinleşirse tezkiye gerçekleşmiş olacağından yenmesi helaldir. Kurbanı mani farklı bir durum söz konusu olmadığı müddetçe kurban ibadeti yerine gelmiş kabul edilir. Ancak hayvanın elektrik sebebiyle ölüp ölmediği tespit edilemez veya elektrikten öldüğü kesin bir şekilde bilinirse şerî tezkiye yerine gelmeden ölmüş olacağından veya en azından böyle bir ihtimalin varlığıyla şüphe oluşacağından, yenmesi helal olmaz. Ayrıca verilen elektriğin hayvanın kalbinde farklı bir etki yaptığı ve bundan dolayı içindeki kanın elektriksiz kesilene göre daha az boşaldığı gibi değerlendirilmeler de mevcuttur. Bu durum her ne kadar hayvanın meyte/leş olmasını gerektirmese de içerisine şüphe karıştırmaktadır ve bu tür uygulamalardan uzak durmak en güzeldir.⁶

¹ Maide, 5/3.

² Fukaha, bunlardan hangilerinin kesilmesi gerektiği hususunda ihtilaf etmiştir. İmam-ı Azama göre üç tanesi, Ebu Yusuf'a göre yemek ve soluk borusuyla beraber şah damarlarından biri, İmam Muhammed'e göre ise her birinin çoğu kesilmelidir. (Bkz. Burhanuddin el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî* (Karaçi: Mektebtu'l-Büşrâ, 2021), 4/69.).

³ Ebu Davud, Dahâyâ, 16,17 (Hadis No: 2826).

⁴ Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Muhammed Habîb el-Basrî el-Mâverdi, *el-Hâvî'l-Kebîr fî Fıkhi Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî (Şerhu Muhtasari'l-Müzenî)* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999), 15/89.

⁵ Maide, 5/3.

⁶ Bkz. Muhammed Takî Osmânî, *Ahkâmu'z-Zebâih* (Karaçi: Mektebetu Câmîati Dâri'l-Ulûm, 2014), s. 44.